

Małgorzata Mizerska-Wrotkowska
Instytut Europeistyki, WDiNP, Uniwersytet Warszawski

**Recenzja książki: Dariusz Milczarek, Artur Adamczyk, Kamil Zajączkowski (2014, red.),
Introduction to European Studies: A New Approach to Uniting Europe, 767 stron**

Książka pt. „Introduction to European Studies: A New Approach to Uniting Europe” bardzo wzbogaciła dorobek badań w zakresie studiów europejskich. Ta okazałych rozmiarów, anglojęzyczna monografia, zrealizowana w ramach międzynarodowego projektu badawczego Centrum Europejskiego UW oraz kilku zagranicznych uczelni, stanowi przegląd najważniejszych obszarów europeistyki. Mimo skromnego określenia w tytule „wstęp do badań europejskich” jest to z pewnością publikacja prezentująca pogłębioną analizę najważniejszych wątków dotyczących tego obszaru badań. Dlatego też można ją polecić szerokiemu gronu czytelników zarówno w kraju, jak i za granicą: studentom, badaczom europeistyki (politologom, prawnikom, ekonomistom i socjologom), a także urzędnikom i dziennikarzom. O wartości dodanej prezentowanej publikacji świadczą przede wszystkim: wysoki poziom naukowy poszczególnych rozdziałów opartych na bogatej polskiej i zagranicznej literaturze przedmiotu, aktualność podejmowanych tematów oraz niezwykle interesująca i klarowna forma przekazu.

Struktura książki jest bardzo przejrzysta. Składają się na nią wstęp oraz siedem bloków tematycznych. Pierwszy z nich dotyczy aspektów metodologicznych. Dzięki lekturze artykułu Dariusza Milczarka dowiemy się, na czym polega na gruncie polskiej nauki różnica między studiami nad integracją europejską oraz studiami europejskimi, czyli europeistyką. Autor dowodzi, że pomimo na pozór identycznego przedmiotu badań, te dwie dyscypliny dotyczą różnych kwestii. O ile studia nad integracją europejską są ściśle związane z Unią Europejską i jej wspólnotami założycielskimi, o tyle europeistyka o charakterze interdyscyplinarnym, skupia się na badaniach nad cywilizacją

europejską, traktując integrację w ramach UE jako tylko jeden z wątków. Ciekawą tezę stawia Autor kolejnego rozdziału – Wojciech Gagattek. Dowodzi on, że studia europejskie mają raczej wielodyscyplinary niż interdyscyplinary charakter. Twierdzenie to Autor stawia po wnikliwej analizie związków z europeistyką czterech dyscyplin naukowych: nauk politycznych, prawa, ekonomii i socjologii. Ostatni artykuł z tego działu, autorstwa łotewskiej badaczki Kristīne Medne, dotyczy właśnie interdyscyplinarności. Autorka porusza w nim aspekty teoretyczne, metodologiczne i praktyczne.

Kolejny dział monografii dotyczy historycznych aspektów integracji europejskiej. D. Milczarek w swym niezwykle przekrojowym artykule dochodzi do wniosku, że współczesna integracja europejska jest kontynuacją procesów sięgających początków cywilizacji na naszym kontynencie. Autor analizuje samo pojęcie integracji, historię integracji europejskiej, a także podstawy tożsamości europejskiej i ewolucję „idei Europy”. Olga Barburska natomiast poddaje analizie ostatnie 60 lat implementacji wielkiego „europejskiego projektu”. Niezwykle trafnym zabiegiem badawczym było podzielenie sześciu dekad integracji na pięć logicznych etapów.

Część trzecią, poświęconą aspektom prawnym i instytucjonalnym Unii Europejskiej, otwiera artykuł Władysława Czaplńskiego poświęcony podstawowym zagadnieniom unijnego systemu prawnego. Autor nie tylko definiuje status prawny Unii Europejskiej, ale również w niezwykle czytelny sposób, opierając się na aktach prawnych i rozstrzygnięciach sądowych, ukazuje podstawowe zasady unijnego systemu prawnego. W kolejnym artykule ten sam Autor przedstawia powiązanie systemów prawnych państw członkowskich z prawodawstwem unijnym oraz analizuje źródła unijnego prawa. Natomiast Jana Plaňavová-Latanowicz analizuje wolności rynku wewnętrznego: swobodny przepływ towarów, osób, usług i kapitału oraz prawo przedsiębiorczości. Autorka nie ogranicza się jedynie do suchego, teoretycznego wywodu, ale obrazuje prezentowane treści analizą przypadków. Na zakończenie tej części monografii Artur Adamczyk przedstawia funkcjonowanie Unii Europejskiej po traktacie z Lizbony: kompetencje organów oraz meandry procesu decyzyjnego.

Kolejny dział obejmuje artykuły traktujące o europejskiej integracji ekonomicznej. W konkluzji rozważań na temat unii gospodarczej i walutowej Alojzy Z. Nowak stawia ważne pytanie o przyszłość wspólnej waluty. Autor nie formułuje jasnej odpowiedzi, ale poprzez wnikliwą analizę problemu skłania czytelnika do myślenia i wyciągania samodzielnych wniosków. Grzegorz Tchorek podjął się natomiast analizy działań realizowanych przez Unię Europejską w kontekście kryzysu w strefie euro. Autor dochodzi do wniosku, że działania te, choć nie gwarantują sukcesu, mogą przyczynić się do od-

budowy zaufania do unijnych regulacji w obszarze polityki fiskalnej i mechanizmów antykrzysowych oraz do osiągnięcia średnioterminowej stabilności gospodarczej. W kolejnym rozdziale Adam A. Ambroziak prezentuje wyzwania dla swobodnego przepływu towarów w ramach unijnego rynku wewnętrznego. Po analizie barier fizycznych, technicznych oraz fiskalnych, Autor dochodzi do wniosku, że zwiększenie podatku akcyzowego na tradycyjne nośniki energetyczne wpłynie na zmniejszenie konkurencyjności gospodarczej Europy Środkowej i Wschodniej, a w konsekwencji na spadek zamożności jej mieszkańców. Artykuł Magdaleny Drouet o europejskim rynku pracy kończy się również pesymistyczną konkluzją. Autorka przyznaje, że unijnymi decydentom brakuje wizji uzdrowienia tego sektora integracji. W artykule zamykającym rozważania o europejskiej integracji ekonomicznej trzej badacze z Uniwersytetu Łódzkiego (Tatjana Muravska, Biruta Sloka i Sergejs Stacenko) analizują wątek wpływu kryzysu ekonomicznego na polityki zatrudnienia w państwach członkowskich UE.

W kolejnym dziale poddano szczegółowej analizie wyzwania dla unijnych polityk sektorowych: handlowej (Anna Wróbel), rolnej (Benon Gaziński), energetycznej (Bartłomiej Nowak), regionalnej (Przepysław Dubel), migracyjnej (Małgorzata Pacek), informacyjnej (Anna Ogonowska) oraz w dziedzinie turystyki (Marta Malska, Nataliya Antonyuk, Oksana Krayevska). Natomiast najobszerniejszy dział rekomendowanej monografii jest poświęcony międzynarodowemu wymiarowi działalności Unii Europejskiej. W otwierającym artykule D. Milczarek analizuje szczegółowo genezę oraz ewolucję wspólnotowej, a następnie unijnej polityki zagranicznej i obrony. Czytelnik dowiaduje się, jakie istniały, a jakie istnieją nadal bariery dla rozwoju w tej dziedzinie współpracy oraz jakie czekają na państwa wyzwania. W kolejnym rozdziale Bogdan Góralczyk przedstawia pozycję Unii Europejskiej na arenie międzynarodowej, jej oddziaływanie *soft power* oraz skutki kryzysu ekonomicznego. Na zakończenie interesujących rozważań Autor dochodzi do wniosku, że Europa potrzebuje nowego, silnego bodźca integracyjnego. Sugeruje, że takim impulsem może być kryzys ekonomiczny, który zmusił państwa członkowskie do wspólnego podejmowania trudnych wyzwań dla dobra Europy i całej społeczności międzynarodowej.

Następne rozdziały to niezwykle interesujące studia przypadku. A.Z. Nowak wraz z D. Milczarkiem analizują przejawy współpracy i rywalizacji w stosunkach unijno-amerykańskich, natomiast Bohdan Hud' przedstawia meandry unijnej polityki wschodniej, ze szczególnym uwzględnieniem relacji z Ukrainą. A. Adamczyk ukazuje przyczyny słabnącej roli UE w rejonie Morza Śródziemnego, a Bogdan Góralczyk, Jakub Zajączkowski i Kamil Zajączkowski - przedstawiają bardzo pogłębioną analizę relacji

z Azją, Ameryką Łacińską oraz Afryką Subsaharyjską. Dział ten uzupełniają dwa interesujące teksty na temat unijnej pomocy rozwojowej (K. Zajączkowski) oraz historii i współczesnych dylematów polityki rozszerzeniowej UE (Roman Kalytchak, Andriy Semenovych).

Ostatni dział monografii dotyczy spraw społecznych i kultury. Znajdziemy w nim tekst traktujący o europejskim porządku społecznym (Krzysztof Wielecki), rozważania o europejskiej kulturze i cywilizacji (K. Wielecki, Natalia Wielecka) oraz o teorii i praktyce europejskiej polityki kulturalnej (Dorota Jurkiewicz-Eckert).

Reasumując, recenzowana monografia zasługuje z pewnością na uwagę i przychylnie przyjęcie. Redaktorom naukowym oraz szerokiemu gronu Autorów, wywodzących się z tak szacownych instytucji jak Uniwersytet Warszawski, Szkoła Główna Handlowa, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Akademia Leona Koźmińskiego, Lwowski Uniwersytet Narodowy oraz Uniwersytet Łotewski w Rydze, udało się zaprezentować najważniejsze aspekty badań europejskich. Książka jest napisana jasnym i czytelnym językiem. Pozostaje więc mieć nadzieję, że zostanie doceniona oraz ciepło przyjęta przez szerokie grono czytelników w kraju i za granicą.